

3. Božie prikázanie

Pamätaj, že máš svätiť sviatočné dni

Tretie prikázanie podľa knihy Exodus znie: „Pamätaj, že máš svätiť sobotný deň. Šesť dní budeš pracovať a tvoriť všetky svoje diela, siedmy deň je však sobota Pána, tvojho Boha. Vtedy nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn alebo tvoja dcéra, ani tvoj sluha alebo tvoja slúžka, ani tvoj dobytok, ani cudzinec, ktorý býva v tvojich bránach. Lebo za šesť dní Pán utvoril nebo a zem, more a všetko, čo je v nich, v siedmy deň však odpočíval. Preto ho Pán požehnal a zasvätil ho.“ (Ex 20, 8-11)

V knihe Deuteronomium nachádzame podobné znenie: „Zachovávaj sobotný deň a zasväť ho, ako ti prikázal Pán, tvoj Boh. Šesť dní budeš pracovať, ale siedmy deň je sobota, to jest odpočinok pre Pána, tvojho Boha; vtedy nebudeš konať nijakú prácu ani ty, ani tvoj syn, ani tvoja dcéra, ani tvoj sluha, ani slúžka, ani tvoj vôl, ani osol, ani nijaký tvoj dobytok, ba ani cudzinec, ktorý býva v tvojich bránach, aby tvoj sluha a tvoja slúžka mali podobný odpočinok ako ty. Pamätaj, že si bol otrokom v egyptskej krajine a že ťa Pán, tvoj Boh, vyviedol odtiaľ mocnou pravickou a zdvihnutým ramenom: preto ti Pán, tvoj Boh, prikázal zachovávať sobotňajší deň.“ (Dt 5, 12-15)

Katechizmus katolíckej cirkvi uvádza stručne: „Pamätaj, že máš svätiť sviatočné dni.“

Starozákonné Desatoro hovorí o svätení soboty a uvádza na to dva dôvody: Pripomína stvorenie sveta, kedy Boh šesť dní tvoril svoje diela a na siedmy deň – čo je sobota – odpočíval. Podľa toho aj my máme siedmy deň odpočívať a zasvätiť ho Pánovi, lebo Božie konanie je vzorom pre ľudské konanie. Písmo vidí v Pánovom dni aj pamiatku vyslobodenia Izraela z Egypta, ktorý sa uskutočnil v sobotu – je to druhý dôvod na slávenie tohto dňa. Texty Starého zákona prikazujú, že človek má v sobotu prestať pracovať a nechať aj iných, najmä chudobných, ba ja ťažné zvieratá, aby si oddýchli. Sobota prerušuje každodenné práce a umožňuje oddych.

V evanjeliách čítame, ako Ježiš viackrát podráždil farizejov, ktorí ho obvinili, že porušuje sobotný príkaz. On však s autoritou zákonodarcu (čiže s autoritou Boha) vyhlasuje: „Syn človeka je pánom aj nad sobotou!“ (Mk 2, 28) A spresňuje, že sobota bola ustanovená pre človeka, a nie človek pre sobotu, že v sobotu je dovolené robiť dobre, a nie zle, zachrániť život, a nie ho zničiť. (porov. Mk 2, 27; 3, 4) V žiadnom prípade však sobotný príkaz nezrušil!

My kresťania neslávime sobotu. Pre nás je sviatočným dňom nedeľa, čo je nasledujúci deň po sobote. V evanjeliách čítame, že Ježiš vstal z mŕtvych „prvého dňa v týždni“. Tým akoby začalo nové stvorenie, deň vzkriesenia Ježiša Krista sa stal prvým zo všetkých dní, prvým zo všetkých sviatkov, dňom Pána (dies Dominica). Zmŕtvychvstanie bolo najväčším zázrakom a najväčšou udalosťou, aká sa kedy stala. Sv. Justín žijúci v 2. storočí po Kristovi dosvedčuje: „V deň Slnka (čo

je nedeľa) sa všetci schádzame preto, že náš Spasiteľ Ježiš Kristus v ten deň vstal z mŕtvych.“

Ján Pavol II. vo svojom liste z roku 1999 o svätení nedele Dies Domini píše: „DEŇ PÁNA – ako sa nazývala nedeľa už od apoštolských čias – mal v dejinách Cirkvi vždy privilegovanú vážnosť pre svoju úzku súvislosť so samým jadrom kresťanského tajomstva. Nedeľa totiž v týždennom rytme času pripomína deň Kristovho vzkriesenia. Je to Veľká noc týždňa, v ktorej sa slávi Kristovo víťazstvo nad hriechom a nad smrťou, završenie prvého stvorenia a začiatok "nového stvorenia". Na nedeľu sa preto dobre hodí zvolanie žalmistu: "Toto je deň, ktorý učinil Pán, plesajme a radujme sa z neho." (Ž 118, 24) ... Tí, ktorí prijali milosť viery vo vzkrieseného Pána, musia postrehnúť význam tohto dňa v týždni s dojatím, ktoré pohlo svätého Hieronyma povedať: "Nedeľa je deň vzkriesenia, deň kresťanov, je to náš deň."

V skutočnosti je to pre kresťanov "prvotný sviatok", ustanovený nielen na členenie následnosti času, ale aj na vyjadrenie jeho hlbokého zmyslu.“ Svätenie nedele je tak pre veriaceho kresťana povinnosťou a potrebou zároveň. Prví kresťania to vyjadrili slovami: „My nemôžeme žiť bez nedele!“ V roku 304 cisár Dioklecián zakázal kresťanom pod trestom smrti vlastniť Sväté písmo, zhromažďovať sa v nedeľu na slávení svätej omše a budovať miesta pre stretnutia. V Abitene, v malej obci v dnešnom Tunise, bolo odhalených 49 kresťanov, keď v nedeľu v dome Oktávia Feliceho slávil svätú omšu napriek cisárovmu zákazu. Boli uväznení a potom odvezení do Kartága, kde ich vypočúval prokonzul Anulinus. Okrem iného bola významná jedna odpoveď, ktorú dal kresťan Emeritus, prečo porušili cisársky zákaz. Odpovedal: „Sine dominico non possumus.“ (My nemôžeme byť bez nedele.) Po krutých mukách bolo 49 kresťanov zabitých. Vyliatím svojej krvi potvrdili svoju vieru. Bez nedeľného zhromaždenia, na ktorom slávime svätú omšu, a bez nedeľného odpočinku, nemôžeme ako kresťania žiť. Chýbali by nám sily k tomu, aby sme mohli znášať každodenné ťažkosti a nepodľahli im.

Prípady abiténskych mučeníkov zo 4. storočia je udalosťou, o ktorej musíme premýšľať aj my. Ani pre nás nie je ľahké žiť ako kresťania. Všetci sa nám môže zdať dôležitejšie, potrebnéjšie a naliehavejšie ako sláviť nedeľu. Ale nedeľa (Deň Pána) je jedinečnou príležitosťou k načerpaniu sily od toho, ktorý je Pánom života. Nedeľa nie je len Deň Pána. Povinnosť svätiť nedeľu dobre pochopíme vtedy, ak zoberieme do úvahy rozličné významy tohto dňa.

Ján Pavol II. v spomínanom liste Dies Domini rozoberá viaceré významy nedele a dáva tomuto dňu viaceré tituly: deň Ježiša Krista, Veľká noc týždňa, prvý deň týždňa, deň nového stvorenia, ôsmy deň – obraz večnosti, deň svetla, deň daru Ducha Svätého (Turíce – zoslanie Ducha Svätého vždy pripadne na nedeľu), deň viery, deň Eucharistie, deň Cirkvi, deň nádeje, deň človeka, deň radosti, deň odpočinku, deň spolupatričnosti. O každom by sa dalo zvlášť uvažovať. Ján Pavol II. vysvetľuje každý význam (titul) nedele (Pozri viac Dies Domini).

Nedeľa je pre nás kresťanov niečo veľmi posvätné, podstatné a vzácne. Nedeľa je pre nás taká veľká hodnota, že si ju nesmieme nechať vziať, a to ani starosťami o živobytie. Nedeľa je výraz identity kresťanskej komunity, to čo nás vyjadruje a utvára, to čo nám je vlastné.

NEDEĽNÁ EUCHARISTICKÁ OBETA

Slávenie nedele uskutočňuje mravný predpis prirodzene vpísaný do ľudského srdca: **vzdávať Bohu vonkajšiu, viditeľnú, verejnú a pravidelnú úctu** na pamiatku jeho všeobecného dobrodenia voči ľuďom. Nedeľná bohoslužba je splnením mravného prikázania Starého zákona, od ktorého preberá rytmus ducha tým, že každý týždeň oslavuje Stvoriteľa a Vykupiteľa svojho ľudu.

Tento zvyk kresťanského zhromažďovania siaha až do počiatkov apoštolskej doby. Autor listu Hebrejom pripomína: Nezanedbávajte svoje „spoločné zhromažďovanie, ako to majú niektorí vo zvyku, ale navzájom sa povzbudzujte“ (Žid 10, 25).

Nedeľné slávenie Eucharistie je stredobodom života Cirkvi. Miestom jej slávania je farnosť (farský kostol), **ako** zriadené spoločenstvo kresťanov v miestnej Cirkvi pod vedením diecézneho biskupa a zverené do pastoračnej starostlivosti farára, ako jej pastierovi. Je to miesto, kde môžu byť zvolaní všetci veriaci, aby slávil nedeľnú eucharistickú obeť. Farnosť vedie kresťanský ľud ku správny prejavom liturgického života; zhromažďuje ho pri liturgickom slávení, učí Kristovej spásnej náuke, uvádza do života lásku Pána v dobrých a bratských skutkoch: Toto sv. Ján Zlatoústý komentuje: „Nemôžeš sa doma modliť tak ako v kostole, kde je Boží ľud zhromaždený, kde sa volanie vznáša k Bohu jedným srdcom. Tam je niečo viac, jednota myslenia, súzvuk duší, zväzok lásky, modlitby kňazov a veriacich.“

NEDEĽNÁ POVINNOSŤ

Cirkevné prikázanie vymedzuje a upresňuje Pánov zákon: **v nedeľu a v ďalších prikázaných sviatkoch sú veriaci viazaní povinnosťou zúčastniť sa na sv. omši**. Povinnosť účasti na omši splní ten, kto sa zúčastní sv. omše, kedykoľvek sa koná katolícky obrad, buď v deň sviatku alebo večer predchádzajúceho dňa.

Účasť na eucharistickej obeti, t.j. na sv. omši je základným potvrdením, že sme kresťania katolíci. Preto sú veriaci povinní zúčastniť sa sv. omše v zasvätené dni.

Od splnenia povinnosti tohto prikázania nás ospravedľujú vážne okolnosti a príčiny: vážna choroba, starostlivosť chorých, nutná služobná povinnosť v zamestnaní (ak pracujúci na týždňovkách chcú zasvätiť nedeľu, ale šéf im to nedovolí, je vina na ňom; ak oni sami chcú pracovať, aj keď by mohli nedeľu

zasvätiť, je vina na nich), príliš veľká vzdialenosť od kostola, živelné pohromy, záchrana úrody ap. Tí, ktorí o túto povinnosť vedome a dobrovoľne nedbajú, dopúšťajú sa **ťažkého hriechu**.

Účasť na spoločnom slávení nedeľnej sv. omše je svedectvom príslušnosti a vernosti Kristovej Cirkvi. Týmto spôsobom veriaci dosvedčuje svoju účasť na spoločenstve viery a lásky. Zároveň spoločne vydávajú svedectvo o Božej svätosti a o svojej nádeji v spasenie. Vzájomne sa posilňujú pod vedením Sv. Ducha.

Prikázanými sviatočnými dňami sú v cirkvi všetky nedele a prikázané sviatky.

Účasť na slávení sv. omše si vyžaduje telesnú prítomnosť na celom obrade a vedomú účasť s vonkajšou aj vnútornou pozornosťou (nestačí sledovať slávenie pomocou médií, napr. rozhlasové, televízne, internetové sledovanie a pod.),

DEŇ PRACOVNÉHO POKOJA

Ustanovenie dňa Pána prispieva k tomu, aby bola všetkým daná možnosť **mať taktiež dostatok pokoja a voľného času k životu rodinnému, kultúrnemu, spoločenskému a náboženskému**, hovorí II. vatikánsky koncil. V nedeľu a v ostatných zasvätených sviatkoch sa veriaci majú zdržiavať tých prác alebo činností, ktoré sú na prekážku bohopocte a radosti, ktorá je vlastná dňu Pána a zabraňujú konaniu skutkov milosrdenstva a nevyhnutnému uvoľneniu mysle človeka ako aj tela...

Potreby rodiny alebo veľká spoločenská užitočnosť sú oprávneným ospravedlnením od zachovania príkazu nedeľného pokoja. Veriaci však musia bdieť, aby nezavádzali tzv. oprávnené ospravedlnenia zvykmi, ktoré škodia náboženstvu, rodinnému životu a zdraviu (ide o nákupy po nedeľných sv. omšiach, športové a kultúrne akcie na úkor nedeľnej sv. omše)

Toto sv. Augustín komentuje nasledovne: **Láska k pravde hľadá posvätný čas, potreba lásky prijíma spravodlivú prácu.**

PRAKTICKÉ ODPORÚČANIA

Patrí sa, aby si kresťania, ktorí majú voľný čas, spomenuli na svojich bratov, ktorí majú tiež potrebu a tie isté práva, a nemôžu si odpočinúť pre svoju chudobu a núdzu.

Kresťanská zbožnosť zasväcuje tradične nedeľu dobrým skutkom a pokorným službám, ktoré potrebujú nemocní, zoslabení, starí, atď.

Kresťania majú svätiť nedeľu tým, že venujú čas a pozornosť svojej rodine a príbuzným, čo nemôžu robiť vo všedných dňoch.

Nedeľa je vhodná doba na zastavenie z kolobehu práce, na stíšenie, na štúdium a rozjímanie, ktoré prospieva rastu duchovného a kresťanského života.

Preto je potrebné celú nedeľu prežívať ako Pánov deň. Podobne, v primeranej forme, aj prikázané sviatky.

Z Pastierskeho listu Biskupov Slovenska

„Súčasná rodina sa dostala do krízy a jednou z príčin je znesvätenie nedele, rozbitie rodinného spoločenstva. Rodinné spoločenstvo je viac ako sú záujmy jednotlivcov, či už je to šport, turistika, rekreácia. Šťastná rodina je akoby pozostatkom raja.“

(<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/pastierske-listy-konferencie-biskupov-slovenska/c/pl-o-svateni-nedele>)